

БУЛГАН АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН АУДИТ

Булган аймгийн Бүрэгхангай сумын Засаг даргын тамгын газрын 2021 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайлан

Аудитын код: БУА-2022/32/НА-СТА-ТШЗ

Цахим хуудас:
www.audit.mn

Булган аймаг
2022 он

Булган аймаг дахь төрийн аудитын газрын дарга бөгөөд
Тэргүүлэх аудитор: Д.Анхбаяр
Утас: 7034-2580 Цахим хаяг: ankhbayard@audit.gov.mn

Аудитын менежер: Ж.Энхцоодол
Утас: 7034-2716 Цахим хаяг: enkhtsoodolj@audit.gov.mn

Аудитор: Г.Цэрэнлхам
Утас: 7034-2495 Цахим хаяг: Tserenlkhamg@audit.gov.mn

Энэхүү аудитын тайлантай холбоотой нэмэлт мэдээллийг дээрх хаягаар авна уу.

Агуулга

---

1. Аудитын санал дүгнэлт	2
2. Аудит хийсэн санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэл	4
3. Аудитын тайлан.....	12
3.1 Ерөнхий зүйл.....	12
3.2 Байгууллага, түүний орчин ба дотоод хяналт	13
3.3 Санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал	13
3.4 Материаллаг байдал	13
3.5 Санхүүгийн тайлангийн тодруулга.....	14
3.6 Төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэл, нэмэлт төсөв.....	14
3.7 Асуудлыг онцолсон хэсэг ба бусад асуудлын хэсэг.....	16
3.8 Аудитын гол асуудал	17
3.9 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал	17
3.10 Өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт	16
3.11 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал.....	17
4. Аудитын илрүүлэлт	18
5. Аудитаар илэрсэн алдаа, зөрчлийн нэгтгэл	19

Товчилсон үгийн жагсаалт

УСНББОУС	Улсын Секторын Нягтлан Бодох Бүртгэлийн Олон Улсын Стандарт
АДБОУС	Аудитын Дээд Байгууллагын Олон Улсын Стандарт
ТӨБЗГ	Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газар
ЗГ	Засгийн газар

**БУЛГАН АЙМГИЙН
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

Анхдагчдын өргөн чөлөө 1-120,
Жаргалант баг, Булган сум, Булган аймаг, 63082
Утас/Факс: 7034-3259
E-mail: bulgan@audit.gov.mn

2022.02.25 № 84
танай _____ ны № _____ т

БҮРЭГХАНГАЙ СУМЫН ЗАСАГ
ДАРГЫН ТАМГЫН ГАЗРЫН ДАРГА
Б.ӨНӨРБАЯР ТАНАА

Зөрчилгүй дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1, 8 дугаар зүйлийн 8.1, Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.1-д заасны дагуу Бүрэгхангай сумын Засаг даргын тамгын газрын 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн байдал, санхүүгийн үр дүн, цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлт, мөнгөн гүйлгээний тайлан, тодруулгууд болон төсвийн гүйцэтгэлд аудит хийлээ.

Бүрэгхангай сумын Засаг даргын тамгын газрын 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартад нийцүүлэн бүх материаллаг зүйлсийн хувьд үнэн зөв толилуулсан байна.

Дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага аудит хийхдээ Аудитын дээд байгууллагын олон улсын стандарт, түүнд нийцүүлэн Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын баталсан журам, зааврын дагуу гүйцэтгэж, шалгагдагч этгээдээс хараат бус, аудиторын ёс зүйн үүрэг хариуцлагыг биелүүлж ажилласан. Бидний цуглуулсан хангалттай бөгөөд зохистой нотолгоо нь дүгнэлт өгөх үндэслэл болно.

Санхүүгийн тайланд төсвийн захирагчийн хүлээх үүрэг, хариуцлага

Төсвийн захирагч санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын дагуу үнэн зөв бэлтгэж толилуулах үүрэгтэй.

Санхүүгийн тайланг залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийлэлгүй бэлтгэхэд шаардлагатай гэж үзсэн дотоод хяналтыг тодорхойлж, хэрэгжүүлэх үүрэг хариуцлага хүлээнэ.

Төрийн аудитын байгууллагын үүрэг, хариуцлага

Төрийн аудитын байгууллага залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийллээс санхүүгийн тайлан бүхэлдээ ангид эсэх талаарх үндэслэлтэй баталгаажуулалт олж авах, дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргах зорилготой.

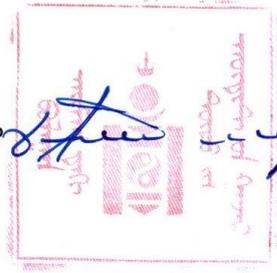
D:/bichighereg/2022A4toot

006020139

Үндэслэлтэй баталгаажуулалт гэдэг нь дээд түвшний баталгаа боловч материаллаг буруу илэрхийлэл байгаа тохиолдолд АДБОУС-ын дагуу хийсэн аудитаар бүгдийг илрүүлнэ гэсэн баталгаа биш юм.

Буруу илэрхийлэл нь залилан эсвэл алдаанаас үүсэж болох бөгөөд дангаараа эсвэл нийлээд уг санхүүгийн тайланд үндэслэн гаргах хэрэглэгчдийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөх үндэслэлтэй байвал материаллаг гэж үздэг.

ДАРГА,
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Д.АНХБАЯР

D./bichighereg/2022A4toot

2.Аудит хийсэн санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэл

2.1 Аудит хийсэн санхүүгийн байдлын тайлан

Дансны код	Балансын үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл
1	ЭРГЭЛТИЙН ХӨРӨНГИЙН ДҮН	40,012,827.00	39,991,337.00
33	АВЛАГА	11,686,554.00	6,680,037.00
335	Бусад авлага	11,686,554.00	6,680,037.00
3351	Байгууллагаас авах авлага	10,589,110.00	5,582,593.00
3352	Хувь хүмүүсээс авах авлага	1,097,444.00	1,097,444.00
35	БАРАА МАТЕРИАЛ	28,326,273.00	3,423,300.00
351	Түүхий эд материал	557,412.00	-
35110	Тусгай зориулалттай материал	557,412.00	-
354	Хангамжийн материал	27,768,861.00	3,423,300.00
35410	Бичиг хэргийн материал	1,057,700.00	142,500.00
35420	Аж ахуйн материал	25,705,161.00	1,260,800.00
35430	Сэлбэг хэрэгсэл	1,000,000.00	-
35440	Түлш, шатах тослох материал	-	2,020,000.00
35470	Бусад хангамжийн материал	6,000.00	-
36	НӨӨЦИЙН БАРАА	-	29,888,000.00
36300	Тэжээлийн нөөц	-	29,888,000.00
2	ЭРГЭЛТИЙН БУС ХӨРӨНГИЙН ДҮН	3,278,758,167.43	3,537,660,073.27
39	ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ	3,278,758,167.43	3,537,660,073.27
392	Биет хөрөнгө	3,267,828,167.43	3,519,567,573.27
39201	Барилга, байгууламж, орон сууц	2,449,953,957.58	2,565,453,957.58
39202	Хуримтлагдсан элэгдэл	(363,654,744.36)	(483,116,210.96)
39203	Авто-тээврийн хэрэгсэл	217,703,313.00	247,703,313.00
39204	Хуримтлагдсан элэгдэл	(175,291,960.15)	(187,790,660.17)
39205	Машин тоног төхөөрөмж (компьютер)	533,656,655.40	570,685,472.67
39206	Хуримтлагдсан элэгдэл	(143,503,354.72)	(162,523,502.06)
39207	Тавилга, аж ахуйн эд хогшил	33,597,605.77	35,527,936.77
39208	Хуримтлагдсан элэгдэл	(23,606,960.05)	(20,411,470.68)
39209	Зам, гүүрийн байгууламж	611,530,050.00	845,832,704.00
39210	Хуримтлагдсан элэгдэл	(58,566,600.44)	(99,390,309.00)
39214	Бусад үндсэн хөрөнгө	237,393,890.00	278,393,890.00
39215	Хуримтлагдсан элэгдэл	(51,383,684.60)	(70,797,547.88)
393	Биет бус хөрөнгө	10,930,000.00	18,092,500.00
39301	Програм хангамж	300,000.00	7,600,000.00
39302	Хуримтлагдсан элэгдэл	-	(137,500.00)
39303	Бусад биет бус хөрөнгө	10,630,000.00	10,630,000.00
3	НИЙТ ХӨРӨНГИЙН ДҮН III=I+II	3,318,770,994.43	3,577,651,410.27
5	ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН	3,318,770,994.43	3,577,651,410.27
51	Засгийн газрын хувь оролцоо	3,318,770,994.43	3,577,651,410.27
511	Засгийн газрын оруулсан капитал /Засгийн газрын сан/ орон нутгийн сан	721,053,754.60	721,053,754.60

51101	Өмч: - төрийн	721,053,754.60	721,053,754.60
512	Хуримтлагдсан үр дүн	1,732,024,442.69	1,990,904,858.53
51210	Өмнөх үеийн үр дүн	1,732,024,442.69	1,732,024,442.69
51220	Тайлант үеийн үр дүн	-	258,880,415.84
51300	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний зөрүү	865,692,797.14	865,692,797.14
6	ӨР ТӨЛБӨР, ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН VI=IV+V	3,318,770,994.43	3,577,651,410.27

2.2 Аудит хийсэн санхүүгийн үр дүнгийн тайлан

Дансны код	Үзүүлэлт	Өмнөх оны гүйцэтгэл	Тайлант оны гүйцэтгэл
1	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ОРЛОГЫН ДҮН (I)	916,614,808.00	1,528,340,842.67
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	382,449,429.00	540,870,667.67
120	Нийтлэг татварын бус орлого	357,449,429.00	540,870,667.67
120004	Төсөв байгууллагын өөрийн орлого	357,449,429.00	12,004,000.00
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	552,000.00	1,004,000.00
1200045	Үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого	356,897,429.00	11,000,000.00
1200017	Үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого-ҮХ		441,354,667.67
1200018	Үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого-БМ		87,512,000.00
122	Тусламжийн орлого	25,000,000.00	-
122001	Хандив тусламж /дотоод/	25,000,000.00	-
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	534,165,379.00	987,470,175.00
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	115,293,579.00	236,570,475.00
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	115,293,579.00	186,617,375.00
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	-	49,953,100.00
1320	Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих	418,871,800.00	750,899,700.00
132001	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт /орон нутгийн төсөвт байгууллага/	418,871,800.00	750,899,700.00
2	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДЛЫН ДҮН	707,878,524.91	1,193,428,426.83
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	707,878,524.91	1,193,428,426.83
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	662,946,175.91	864,214,300.63
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	245,876,217.00	235,957,035.00
210101	Үндсэн цалин	176,036,606.00	170,530,435.00
210102	Нэмэгдэл	54,881,002.00	52,951,104.00
210105	Гэрээт ажлын хөлс	14,958,609.00	12,475,496.00
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	30,407,406.00	31,214,200.80
210201	Тэтгэврийн даатгал	20,861,000.00	21,831,653.60
210202	Тэтгэмжийн даатгал	2,354,463.00	2,402,027.66
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	1,972,784.00	1,867,953.61
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	472,678.00	753,422.37

210205	Эрүүл мэндийн даатгал	4,746,481.00	4,359,143.56
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	43,581,132.00	48,048,486.00
210301	Гэрэл, цахилгаан	9,064,686.00	10,939,218.00
210302	Түлш, халаалт	34,416,446.00	37,109,268.00
210303	Цэвэр, бохир ус	100,000.00	-
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	14,275,030.00	33,114,773.00
210401	Бичиг хэрэг	2,425,500.00	4,185,990.00
210402	Тээвэр, шатахуун	9,799,850.00	11,827,030.00
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	1,880,680.00	2,415,480.00
210404	Ном, хэвлэл	169,000.00	-
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	-	647,600.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	-	665,100.00
210407	Аж ахуйн материал худалдан авах зардал	-	13,373,573.00
2105	Нормативт зардал	-	440,000.00
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	-	440,000.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	19,288,246.00	7,237,145.00
210604	Урсгал засвар	19,288,246.00	7,237,145.00
2107	Томилолт, зочны зардал	1,218,000.00	2,032,000.00
210702	Дотоод албан томилолт	1,218,000.00	2,032,000.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	2,568,475.00	1,433,967.00
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	1,810,250.00	810,000.00
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	324,000.00	-
210803	Даатгалын үйлчилгээ	287,650.00	267,522.00
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	146,575.00	356,445.00
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	305,731,669.91	504,736,693.83
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	116,220,914.00	265,549,542.00
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	-	650,000.00
210903	Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл, хорогдол	189,510,755.91	238,537,151.83
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	44,932,349.00	329,214,126.20
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	21,694,200.00	-
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	21,694,200.00	-
2134	Орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдад олгох татаас, санхүүжилт	23,238,149.00	329,153,496.20
213403	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	23,238,149.00	329,153,496.20
2135	Төсвийн захирагчдаас олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг	-	60,630.00
213503	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	-	60,630.00
3	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮН (3)=(1)-(2)	208,736,283.09	334,912,415.84
225	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ЗАРДЛЫН ДҮН	6,500,000.14	76,032,000.00
225005	Үнэ төлбөргүй гарсан зардал	6,500,000.14	76,032,000.00

4	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ҮР ДҮН (4)=(145-225)	(6,500,000.14)	(76,032,000.00)
5	НИЙТ ҮР ДҮН (5)=(3)+(4)	202,236,282.95	258,880,415.84

2.3 Аудит хийсэн цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлтийн тайлан

Код	Үзүүлэлт	Засгийн газрын оруулсан капитал	Дахин үнэлгээний нөөц	Хуримтлагдсан дүн	Засгийн газрын хувь оролцооний нийт дүн
C01	2019 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	721,053,754.60	865,692,797.14	1,529,380,019.74	3,116,126,571.48
C02	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт	-	-	408,140.00	408,140.00
C03	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	721,053,754.60	865,692,797.14	1,529,788,159.74	3,116,534,711.48
C07	Тайлант үеийн үр дүн	-	-	202,236,282.95	202,236,282.95
C08	2020 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	721,053,754.60	865,692,797.14	1,732,024,442.69	3,318,770,994.43
D01	2021 оны 1-р сарын 1-нээрх үлдэгдэл	721,053,754.60	865,692,797.14	1,732,024,442.69	3,318,770,994.43
D03	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	721,053,754.60	865,692,797.14	1,732,024,442.69	3,318,770,994.43
D08	Тайлант үеийн үр дүн	-	-	258,880,415.84	258,880,415.84
D09	2021 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	721,053,754.60	865,692,797.14	1,990,904,858.53	3,577,651,410.27

2.4 Аудит хийсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан

Дансны код	Үзүүлэлт	Өмнөх оны гүйцэтгэл	Тайлант оны гүйцэтгэл
	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ		
1	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ОРЛОГЫН ДҮН (1)	534,717,379.00	997,387,285.00
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	552,000.00	1,328,000.00
120	Нийтлэг татварын бус орлого	552,000.00	1,328,000.00
120004	Төсөв байгууллагын өөрийн орлого	552,000.00	1,328,000.00
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	552,000.00	1,004,000.00
1200042	Туслах үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	-	324,000.00

13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	534,165,379.00	996,059,285.00
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	115,293,579.00	245,159,585.00
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	115,293,579.00	197,025,835.00
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	-	48,133,750.00
1320	Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих	418,871,800.00	750,899,700.00
132001	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт /орон нутгийн төсөвт байгууллага/	418,871,800.00	750,899,700.00
2	НИЙТ ЗАРЛАГА ба ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН (2)	527,419,379.00	952,302,895.00
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	527,419,379.00	952,302,895.00
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	471,897,920.00	617,506,175.80
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	245,876,217.00	235,957,035.00
210101	Үндсэн цалин	176,015,206.00	169,824,352.00
210102	Нэмэгдэл	54,902,402.00	52,315,416.00
210105	Гэрээт ажлын хөлс	14,958,609.00	13,817,267.00
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	30,407,406.00	31,214,200.80
210201	Тэтгэврийн даатгал	20,861,000.00	21,792,423.78
210202	Тэтгэмжийн даатгал	2,354,463.00	2,409,873.27
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	1,972,784.00	1,899,337.66
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	472,678.00	464,320.69
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	4,746,481.00	4,648,245.40
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	43,581,132.00	48,048,486.00
210301	Гэрэл, цахилгаан	9,064,686.00	10,939,218.00
210302	Түлш, халаалт	34,416,446.00	37,109,268.00
210303	Цэвэр, бохир ус	100,000.00	-
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	15,366,130.00	20,196,100.00
210401	Бичиг хэрэг	3,183,400.00	3,171,040.00
210402	Тээвэр, шатахуун	9,538,050.00	13,002,080.00
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	1,880,680.00	2,415,480.00
210404	Ном, хэвлэл	279,000.00	-
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	-	607,600.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	485,000.00	999,900.00
2105	Нормативт зардал	499,400.00	800,000.00
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	499,400.00	800,000.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	2,671,946.00	6,333,145.00
210604	Урсгал засвар	2,671,946.00	6,333,145.00
2107	Томилолт, зочны зардал	1,218,000.00	2,032,000.00
210702	Дотоод албан томилолт	1,218,000.00	2,032,000.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	3,948,975.00	4,221,967.00

210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	3,190,750.00	3,598,000.00
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	324,000.00	-
210803	Даатгалын үйлчилгээ	287,650.00	267,522.00
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	146,575.00	356,445.00
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	128,328,714.00	268,703,242.00
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	128,328,714.00	268,053,242.00
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	-	650,000.00
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	55,521,459.00	334,796,719.20
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	21,694,200.00	-
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	21,694,200.00	-
2134	Орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдад олгох татаас, санхүүжилт	33,827,259.00	334,736,089.20
213403	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	33,827,259.00	334,736,089.20
2135	Төсвийн захирагчдаас олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг	-	60,630.00
213503	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	-	60,630.00
3	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (3)=(1)-(2)	7,298,000.00	45,084,390.00
5	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН МӨНГӨН ЗАРДЛЫН ДҮН (5)	7,298,000.00	45,084,390.00
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	7,298,000.00	45,084,390.00
2200	Дотоод эх үүсвэрээр	7,298,000.00	45,084,390.00
222001	Тоног төхөөрөмж	7,298,000.00	4,237,500.00
223001	Бусад хөрөнгө	-	28,847,000.00
225106	Биет ба биет бус хөрөнгө худалдан авсан зардал	-	11,999,890.00
6	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (6)=(4)-(5)	(7,298,000.00)	(45,084,390.00)

2.5 Аудит хийсэн төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

Эдийн засгийн ангилал	Үзүүлэлт	Тайлант оны	
		Батлагдсан төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл
1	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл		
2	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	741,767,700.00	422,750,203.80
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	507,028,400.00	393,903,203.80
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	507,028,400.00	393,903,203.80
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	247,422,300.00	235,957,035.00
210101	Үндсэн цалин	173,221,800.00	169,824,352.00
210102	Нэмэгдэл	59,056,300.00	52,315,416.00
210105	Гэрээт ажлын хөлс	15,144,200.00	13,817,267.00

2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	33,582,000.00	31,214,200.80
210201	Тэтгэврийн даатгал	23,685,200.00	21,792,423.78
210202	Тэтгэмжийн даатгал	2,474,300.00	2,409,873.27
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	1,979,300.00	1,899,337.66
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	494,800.00	464,320.69
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	4,948,400.00	4,648,245.40
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	50,348,100.00	48,048,486.00
210301	Гэрэл, цахилгаан	12,180,000.00	10,939,218.00
210302	Түлш, халаалт	38,068,100.00	37,109,268.00
210303	Цэвэр, бохир ус	100,000.00	-
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	22,508,900.00	20,196,100.00
210401	Бичиг хэрэг	3,172,100.00	3,171,040.00
210402	Тээвэр, шатахуун	13,074,800.00	13,002,080.00
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	3,262,000.00	2,415,480.00
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	2,000,000.00	607,600.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	1,000,000.00	999,900.00
2105	Нормативт зардал	801,900.00	800,000.00
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	801,900.00	800,000.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	19,337,300.00	16,233,035.00
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	11,600,000.00	9,899,890.00
210602	Тавилга	1,200,000.00	-
210604	Урсгал засвар	6,537,300.00	6,333,145.00
2107	Томилолт, зочны зардал	4,299,800.00	2,032,000.00
210702	Дотоод албан томилолт	4,299,800.00	2,032,000.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	3,087,300.00	2,723,967.00
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	324,000.00	-
210803	Даатгалын үйлчилгээ	300,000.00	267,522.00
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	363,300.00	356,445.00
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	2,100,000.00	2,100,000.00
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	125,640,800.00	36,698,380.00
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	124,990,800.00	36,048,380.00
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	650,000.00	650,000.00
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	234,739,300.00	28,847,000.00
2200	Дотоод эх үүсвэрээр	234,739,300.00	28,847,000.00
223001	Бусад хөрөнгө	234,739,300.00	28,847,000.00
	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	750,899,700.00	751,903,700.00
1320	ОРОН НУТГИЙН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ	750,899,700.00	750,899,700.00
132001	Орон нутгийн төсвөөс	750,899,700.00	750,899,700.00
120004	ТӨСӨВТ БАЙГУУЛЛАГЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНААС	-	1,004,000.00
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	-	1,004,000.00

2.6 Аудит хийсэн нэмэлт төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

Эдийн засгийн ангилал	Үзүүлэлт	Тайлант оны	
		Батлагдсан төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл
1	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл		
2	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	741,767,700.00	422,750,203.80
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	507,028,400.00	393,903,203.80
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	507,028,400.00	393,903,203.80
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	247,422,300.00	235,957,035.00
210101	Үндсэн цалин	173,221,800.00	169,824,352.00
210102	Нэмэгдэл	59,056,300.00	52,315,416.00
210105	Гэрээт ажлын хөлс	15,144,200.00	13,817,267.00
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	33,582,000.00	31,214,200.80
210201	Тэтгэврийн даатгал	23,685,200.00	21,792,423.78
210202	Тэтгэмжийн даатгал	2,474,300.00	2,409,873.27
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	1,979,300.00	1,899,337.66
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	494,800.00	464,320.69
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	4,948,400.00	4,648,245.40
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	50,348,100.00	48,048,486.00
210301	Гэрэл, цахилгаан	12,180,000.00	10,939,218.00
210302	Түлш, халаалт	38,068,100.00	37,109,268.00
210303	Цэвэр, бохир ус	100,000.00	-
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	22,508,900.00	20,196,100.00
210401	Бичиг хэрэг	3,172,100.00	3,171,040.00
210402	Тээвэр, шатахуун	13,074,800.00	13,002,080.00
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	3,262,000.00	2,415,480.00
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	2,000,000.00	607,600.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	1,000,000.00	999,900.00
2105	Нормативт зардал	801,900.00	800,000.00
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	801,900.00	800,000.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	19,337,300.00	16,233,035.00
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	11,600,000.00	9,899,890.00
210602	Тавилга	1,200,000.00	-
210604	Урсгал засвар	6,537,300.00	6,333,145.00
2107	Томилолт, зочны зардал	4,299,800.00	2,032,000.00
210702	Дотоод албан томилолт	4,299,800.00	2,032,000.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	3,087,300.00	2,723,967.00
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	324,000.00	-
210803	Даатгалын үйлчилгээ	300,000.00	267,522.00
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	363,300.00	356,445.00
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	2,100,000.00	2,100,000.00
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	125,640,800.00	36,698,380.00

210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	124,990,800.00	36,048,380.00
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	650,000.00	650,000.00
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	234,739,300.00	28,847,000.00
2200	Дотоод эх үүсвэрээр	234,739,300.00	28,847,000.00
223001	Бусад хөрөнгө	234,739,300.00	28,847,000.00
	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	750,899,700.00	751,903,700.00
1320	ОРОН НУТГИЙН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ	750,899,700.00	750,899,700.00
132001	Орон нутгийн төсвөөс	750,899,700.00	750,899,700.00
120004	ТӨСӨВТ БАЙГУУЛЛАГЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНААС	-	1,004,000.00
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	-	1,004,000.00
4	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл		-
5	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл		-
6	ТӨСВИЙН БУСАД МЭДЭЭЛЛИЙН АНГИЛАЛ		
61	БАЙГУУЛЛАГЫН ТОО	1.00	1.00
610001	Төсвийн байгууллага	1.00	1.00
62	АЖИЛЛАГСАДЫН ТОО	18.00	18.00
620001	Удирдах ажилтан	7.00	7.00
620002	Гүйцэтгэх ажилтан	6.00	6.00
620003	Үйлчлэх ажилтан	5.00	5.00
65	ОРОН ТООНЫ МЭДЭЭЛЭЛ	18.00	18.00
650001	Төрийн захиргааны албан хаагч (ТЗ)	7.00	7.00
650009	Төрийн үйлчилгээний бусад албан хаагч (ТҮ)	5.00	5.00
650011	Улс төрийн албан хаагч (УТ)	6.00	6.00

3. Аудитын тайлан

3.1 Ерөнхий зүйл

Төрийн аудитын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.1-д “Төрийн аудитын байгууллага аудитын дүнд үндэслэн дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргана” гэж заасны дагуу Бүрэгхангай сумын Засаг даргын тамгын газрын 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайланг танилцуулж байна.

Аудитын тайланд шалгагдагч этгээд, түүний орчин, аудитад хамааралтай дотоод хяналт, нягтлан бодох бүртгэл, холбогдох санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлалын талаар болон аудитын явцад илрүүлсэн алдаа, зөрчил, гаргасан шийдэл, анхаарал татахуйц бусад чухал асуудал болон аудитын санал дүгнэлт, түүний үндэслэлийг хураангуйлан толилуулав.

Энэхүү тайланд шалгагдагч этгээдэд санхүүгийн тайлангийн толилуулга, тайлагналтай холбоотой өгсөн зөвлөмжүүдийг тусгасан болно.

Аудитыг Төрийн аудитын газрын аудитор Г.Цэрэнлхам гүйцэтгэж, хяналтыг аудитын менежер Ж.Энхцоодол, дарга, тэргүүлэх аудитор Д.Анхбаяр нар тус тус хэрэгжүүлсэн.

Бүрэгхангай сумын Засаг даргын тамгын газрын 2021 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Булган аймаг дахь Төрийн аудитын газарт 2021 оны 01 дүгээр сарын 25-ны өдрийн 01/49 дүгээр албан бичгээр ирүүлсэн байна.

3.2 Байгууллага, түүний орчин ба дотоод хяналт

2021 онд төрийн үйлчилгээг иргэдэд тэгш, хүртээмжтэй хүргэх эвсэг, чадварлаг, мэргэшсэн хамт олныг бүрдүүлэн, орон нутгаа хөгжүүлэх зорилго дэвшүүлэн, орон нутгийн онцлогт тохирсон хөгжлийн бодлого боловсруулан, хэрэгжүүлж иргэдийн итгэлийг хүлээсэн манлайлагч нутгийн захиргааны байгууллага болох зориултуудыг дараах ажлыг хийж хэрэгжүүлсэн байна. Үүнд:

- ✚ Тухайн ондоо оновчтой төлөвлөлт хийж, гүйцэтгэлийн үр нөлөө, бүтээмжийг дээшлүүлж, сум орон нутгийнхаа эдийн засаг, нийгмийн хөгжлийг тогтвортой ахиулах замаар иргэдийнхээ хөгжих боломжийг хангаж, амьдрах таатай орчин бүрдүүлэхэд чиглэн, төрийн үйлчилгээг стандартад нийцүүлэн, чанартай хүргэх чиглэлийг баримтлан ажиллалаа.

Тайлант хугацаанд байгууллагын үйл ажиллагаа, санхүү, нягтлан бодох бүртгэлд мөрддөг хууль тогтоомж болон бодлого чиглэлд өөрчлөлт ороогүй байна.

Байгууллагын удирдлагын хэрэгжүүлж байгаа дотоод хяналтуудаас төлөвлөлтийн үе шатанд аудитад хамааралтай хяналтыг авч үзэж, гүйцэтгэх үе шатанд хяналтын сорил гүйцэтгэсний үр дүнд дотоод хяналтын үйл ажиллагааны зохион байгуулалт, хэрэгжилт үр нөлөөтэй байна.

Тус байгууллагын мөрдөж байгаа Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичиг нь холбогдох хууль тогтоомж, нягтлан бодох бүртгэлийн стандартад нийцсэн, тус байгууллагын үйл ажиллагааны онцлогт тохирсон байна.

МУЗГ-ын 2011 оны 311 дүгээр тогтоолоор батлагдсан “Аж ахуйн нэгж, байгууллагын үйл ажиллагаанд дотоод хяналт, шалгалтыг зохион байгуулах нийтлэг журам” гэж заасны дагуу тайлант онд дотоод хяналт шалгалтыг зохион байгуулах журам боловсруулж ажилласан байна.

Дотоод аудитын чиг үүрэг, түүний гүйцэтгэсэн ажлын найдвартай байдлын талаар ойлголт олж авснаар дотоод аудитын гүйцэтгэсэн ажлыг аудитад ашиглах, дотоод аудиторос шууд туслалцаа авах шаардлагагүй гэж үзлээ.

3.3 Санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал

Санхүүгийн тайланг бүх материаллаг зүйлсийн хувьд холбогдох санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлалын дагуу бэлтгэсэн эсэх талаар аудитор санал дүгнэлтээ илэрхийлснээр санхүүгийн тайлангийн зорилтот хэрэглэгчдийн зүгээс үзүүлэх итгэл үнэмшлийн хэмжээг нэмэгдүүлэхэд санхүүгийн тайлангийн аудитын зорилго оршино.

Бүрэгхангай сумын Засаг даргын тамгын газрын 2021 оны санхүүгийн тайлан дахь ажил гүйлгээг аккрузал сууриар хөтөлж, нийтлэг зорилготой, үнэн зөв толилуулгын үзэл баримтлалын дагуу бэлтгэсэн хүлээн зөвшөөрөхүйц санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал гэж үнэлсэн.

3.4 Материаллаг байдал

Төлөвлөлтийн болон гүйцэтгэлийн материаллаг байдлыг АДБОУС 2320 дагуу тодорхойлсон бөгөөд материаллаг байдлын суурь үзүүлэлтээр санхүүгийн үр дүнгийн тайлангийн нийт зардлыг сонгож, материаллаг буруу илэрхийллийн эрсдлийг “дунд” гэж үнэлэн материаллаг байдлын түвшинг 1.0 хувиар тогтоов.

Төлөвлөлтийн материаллаг байдлыг 2020 оны санхүүгийн үр дүнгийн тайлангийн 707,878.5 мянган төгрөгөөс 1.0 хувиар буюу 7,078.8 мянган төгрөгөөр, гүйцэтгэлийн материаллаг байдлыг төлөвлөлтийн материаллаг байдлын 70 хувиар буюу 4,955.1 мянган төгрөгөөр тогтоосон.

Тогтоосон төлөвлөлтийн ерөнхий материаллаг байдлыг аудитын явцад дахин хянаж шинэчлэн тогтоох шаардлагагүй гэж үзсэн.

3.5 Санхүүгийн тайлангийн тодруулга

Бүрэгхангай сумын Засаг даргын тамгын газрын 2021 оны жилийн эцсийн санхүүгийн байдлын тайлангаарх нийт хөрөнгийн дүн өмнөх оноос 7.8 хувиар өссөн байна. Өмнөх оны үзүүлэлтээс материаллаг өөрчлөлт гарсан бараа материал, үндсэн хөрөнгийн данс байна.

Хүснэгт 1. Санхүүгийн байдлын тайлангийн үзүүлэлт

Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өөрчлөлт
Б	1	2	3=2-1
Мөнгөн хөрөнгө	0.0	0.0	0.0
Авлага	11,686.6	6,680.0	(5,006.5)
Бараа материал	28,326.2	3,420.3	(24,905.9)
Үндсэн хөрөнгө	3,278,758.1	3,537,660.1	258,902.0
Нийт хөрөнгө	3,318,770.9	3,577,651.4	258,880.5
Богино хугацаат өр төлбөр	0.0	0.0	0.0
Засгийн газрын оролцоо /Эздийн өмч/	3,318,770.9	3,577,651.4	258,880.5
Нийт өр төлбөр ба цэвэр хөрөнгө өмчийн дүн	3,318,770.9	3,577,651.4	258,880.5

Тайлант хугацаанд орон нутгийн төсвөөс 750,899.7 мянган төгрөг, нэмэлт санхүүжилтээр 245,159.6 мянган төгрөг, илүү шилжүүлэн буцааж авсан орлого 324.0, төсөвт байгууллагын өөрийн орлого 1,004.0 мянган төгрөгийг бүрдүүлэн нийт 997,387.3 мянган төгрөгийн санхүүжилтийг авч 662,651.2 мянган төгрөгийг үйл ажиллагаандаа зарцуулан, 334,736.1 мянган төгрөгийг төвлөрүүлсэн байна.

Авлага тайлант хугацаанд 6,680.0 мянган төгрөг болж, 5,006.5 мянган төгрөгөөр буурсан нь 1995 оноос эзэн холбогдогч нь тодорхойгүй болж олон жил он дамжсан, мөн төрөөс хариуцах цэвэр бохир усны төлбөрийн хөнгөлөлт, өвс тэжээлийн үлдэгдлээс шалтгаалж нэмэлт санхүүжилтийн дансанд авлага үүссэн байна.

Бараа материалын дансны үлдэгдэл 3,420.3 мянган төгрөг болж 24,905.9 мянган төгрөгөөр буурсан нь бичгийн цаас, ковид-19 цар тахлаас урьдчилан сэргийлэх зорилгоор маск, ариутгалын бодис, нэг удаагийн хувцас, шатахуун, өвс, хивэг, тэжээлийн будаа зэргийг нөөцөлсөн, бараа материал акталснаас нөлөөлсөн байна. Тайлант хугацаанд сумын онцгой комисст ковид-19 холбоотой иргэдээс өгсөн хандиваар хамгаалалтын хувцас, ариутгалын бодис, багаж, нийгмийн хариуцлагын хүрээнд “Улаан гацаа” нөхөрлөлөөс ланд-200 авто машины сэлбэгт, монцемент ХХК-иас сумын төвийн гудамжны авто зам барихаар, сонгуулийн үйл ажиллагааны хүрээнд үлдсэн аж ахуйн шинжтэй материалыг шилжүүлэн авсан байна.

Үндсэн хөрөнгө дансны үлдэгдэл 3,577,651.4 мянган төгрөг болж 258,902.0 мянган төгрөгөөр өссөн нь төсвийн хөрөнгөөр бэлтгэсэн хөрөнгөөр тавилга, программ хангамж, вэб сайт, тоног төхөөрөмж, дээврийн засварыг хийж, хандиваар нийгмийн хариуцлагын гэрээний хүрээнд “Дархан үржих” нөхөрлөлөөс 40 тн чингэлэг, “Хамтын эх булаг” нөхөрлөлөөс цагдаагийн тасагт Лексус-470 авто машин, “Ханжаргалант” нөхөрлөлөөс явуулын пост, орон нутгийн сангийн эх үүсвэрээс хийгдсэн хөрөнгө оруулалтаар худаг, зам

гүүрийн барилга, байгууламж, автомашины зогсоол, гэрэлтүүлэг, цахим худаг, түмбэ, гар станц, дром зэргийг шилжүүлэн авч, машин тоног төхөөрөмж, тавилга эд хогшил, программ хангамжийг акталснаас нөлөөлжээ.

Тайлант хугацаанд 706,498.8 мянган төгрөгийн өглөг үүсгэж, бүрэн барагдуулан хугацааны эцэст өглөггүй ажилласан байна.

Өмчийн өөрчлөлтийн тайлангаар өмнөх оны үр дүн рүү бичилт хийгдээгүй, тайлант оны хуримтлагдсан үр дүн, хөрөнгийн дахин үнэлгээнд өөрчлөлт ороогүй байна.

3.6 Төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэл, нэмэлт төсөв

Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1-д заасны дагуу төсвийг төлөвлөх, хэрэгжүүлэх, тайлагнахад эрх бүхий байгууллага, төсвийн захирагч нь тус хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1-д заасан төсвийн зарчмыг мөрдлөг болгож, хэрэгжүүлэх үүрэгтэй.

3.6.1 Төсвийн төлөвлөлт

Тус байгууллагын 2021 оны төсвийн төсөлд зардлыг санхүүжүүлэх эх үүсвэр, нийт зарлагыг 463,372.1 мянган төгрөгөөр тооцон төлөвлөж, дээд шатны төсвийн захирагчид хүргүүлсэн байна. Төсвийн захирагчийн хүргүүлсэн төсвийн төслөөс 288,835.6 мянган төгрөгөөр бууруулж 752,207.7 мянган төгрөгөөр баталсан байна. Төсвийн тодотголоор төсвийн захирагчийн төсөвт өөрчлөлт ороогүй байна.

3.6.2 Төсвийн гүйцэтгэл

Тайлант онд төсвийн захирагчийн 6 чиглэлийн арга хэмжээг санхүүжүүлэхээр орон нутгийн төсвөөс 750,899.7 мянган төгрөг, төсөвт байгууллагын өөрийн орлого 1,308.0 мянган төгрөгийн нийт 752,207.7 мянган төгрөгийн төсөв баталсан байна.

Гүйцэтгэлээр орон нутгийн төсвөөс 751,903.7 мянган төгрөгийн санхүүжилтийг бүрэн авч, 1,004.0 мянган төгрөгийн өөрийн орлогыг зөрчил гаргаад хураагдсан автомашиныг борлуулсны орлого, хөрөнгө борлуулсны орлого, буудлын орлогоос бүрдүүлэн, урсгал үйл ажиллагаанд 423754.3 мянган төгрөгийг зарцуулж, 329,153.4 мянган төгрөгийг орон нутгийн төсөвт буцаан төвлөрүүлсэн байна.

Төсвийн нийт зардлын гүйцэтгэл 751,903.7 мянган төгрөг буюу 101.3 хувьтай байгаа нь цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшуулал 11,465.2 мянган төгрөгөөр буюу 4.7 хувиар, нийгмийн даатгалын шимтгэлийн зардал 2,367.8 мянган төгрөгөөр буюу 7.1 хувиар, байр ашиглалттай холбоотой зардал 2,299.6 мянган төгрөгөөр буюу 4.6 хувиар, эд хогшил, урсгал засварын зардал 3,104.3 мянган төгрөгөөр буюу 16.1 хувиар, хангамж, бараа материалын зардал 2,312.8 мянган төгрөгөөр буюу 10.3 хувиар, томилолт зочины зардал 2,267.8 мянган төгрөгөөр буюу 52.7 хувиар, бусдаар гүйцэтгүүлсэн, ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж 363.3 мянган төгрөгөөр буюу 11.8 хувиар, бараа үйлчилгээний бусад зардал 88,942.4 мянган төгрөг буюу 70.8 хувиар тус тус хэмнэсэнтэй холбоотой байна.

Батлагдсан төсөв, гүйцэтгэл, түүний хэтрэлт, хэмнэлтийг орлого, зардлын зүйл тус бүрээр энэ тайлангийн 2.5-д харуулав.

3.6.3 Нэмэлт төсөв

Төсвийн тухай хуулийн 47 дугаар зүйлийн 47.2-т “нэмэлт төсөв, түүнтэй холбогдсон үйл ажиллагаа нь төсвийн нэгэн адил санхүүгийн болон төсвийн гүйцэтгэлийн тайлангийн бүрэлдэхүүн хэсэг байна” гэж заасны дагуу байгууллага нэмэлт санхүүжилтийн тайлан гаргах үүрэгтэй.

Нэмэлт санхүүжилтээр орлого дараах эх үүсвэрээс бүрдсэн байна. Үүнд:

- Бүрэгхангай суманд отрын нүүдлээр өвөлжиж хаваржиж байгаа малчин өрхүүдэд дэмжлэг үзүүлэхээр хандив 10,000.0 мянган төгрөгийг Өвөрхангай аймгаас,
- Ковид-19 цар тахалтай холбоотойгоор урьдчилан сэргийлэх зардалд 5,000.0 мянган төгрөг, Үндэсний өв бичиг соёлыг түгээн дэлгэрүүлэх жилийн ажлын хүрээнд 2-р байр эзэлсэн шагнал 2,700.0 мянган төгрөгийг нийт 7,700.0 мянган төгрөгийг аймгийн Засаг даргын нөөцөөс,
- Төрөөс хариуцах цэвэр бохир усны төлбөрийн хөнгөлөлт 8,750.0 мянган төгрөгийг Булган мээж ХХК-иас,
- Өвс, тэжээл борлуулсны 32,897.1 мянган төгрөгийн орлого,
- Хамтарсан багийн сургалтын зардалд 300.0 мянган төгрөгийг аймгийн ИТХ-аас,
- Хагас жилийн мал тооллогын зардалд 773.3 мянган төгрөг, мэдээлэл цуглуулах судалгааны зардал 50.0 мянган төгрөгийг нийт 823.3 мянган төгрөгийг Статистикийн хэлтсээс,
- Нэр бүхий 10 өрхийн хүнсний дэмжлэгт 500.0 мянган төгрөгийг, ХГБХЗХөгжлийн газраас,
- Огтоно устгалын зардалд 3,600.0 мянган төгрөгийг ХХААГ-аас,
- Өмнөх оны жилийн эцсийн нэмэлт санхүүжилтийн дансны авлага 10,589.1 мянган төгрөгийг орон нутгийн ерөнхий орлогоос,
- Ерөнхий сургуулийн дотуур байрны өртгөлийн засварын зардалд 150,000.0 мянган төгрөгийг аймгийн ОНХС-аас,
- Үндэсний өв бичиг соёлыг түгээн дэлгэрүүлэх жилийн ажлын хүрээнд 2-р байр эзэлсэн шагнал 2,700.0 мянган төгрөгийг
- Гүүрний засварын зардалд 5,000.0 мянган төгрөгийг аймгийн Авто замын сангаас,
- Хожуул унианга төслийн санхүүжилт 15,000.0 мянган төгрөгийг Засаг даргын нөөц сангаас тус тус санхүүжүүлсэн байна.

Нэмэлт санхүүжилтийн дансаар дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилагдсан хөрөнгө 197,025.8, Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого 48,133.7 мянган төгрөг нийт 245,159.5 мянган төгрөгийн орлого хүлээн авч, бараа үйлчилгээний төлбөр хураамжийн зардал 3,598.0 мянган төгрөг, бараа үйлчилгээний бусад зардлаар 232,004.8 мянган төгрөг, хөрөнгийн зардал 4,237.5 мянган төгрөг, бусад урсгал шилжүүлгийн зардал 5,319.2 мянган төгрөг нийт 245,098.9 мянган төгрөгийн зарцуулан, 60.6 мянган төгрөгийг төвлөрүүлсэн байна.

Нэмэлт төсвийн тайланг орлого, зардлын зүйл тус бүрээр энэ тайлангийн 2.6-д харуулав.

3.7 Асуудлыг онцолсон хэсэг ба бусад асуудлын хэсэг

Үндсэн хөрөнгийн эзэмшилдээ байгаа боловч элэгдэл хорогдлын шимтгэлээрээ анхны өртөгөө нөхсөн, хөрөнгийн ашиглалтын хугацаа болон үнийг шинэчлэн тогтоох шаардлагатай байна. Үлдэх өртөг тэг үлдэгдэлтэй ашиглалтын хугацаа бүрэн дууссан хөрөнгөнд нэмж элэгдлийн зардал байгуулагдахгүйгээс тайлант хугацааны элэгдлийн зардал үнэн зөв илэрхийлэгдэхгүй дутуу тайлагнагдаж байна.

Мөн нэмэлт санхүүжилтийн данс болон үндсэн үйл ажиллагааны зориулалтаас бусад арга хэмжээний зардлыг зарцуулахдаа зардлын эдийн засгийн ангиллаар зарцуулахаар зарцуулалтын эрх олгоогүйгээс шалтгаалж, санхүүгийн үр дүн, мөнгөн гүйлгээний тайлангийн зардал, бараа материал, үндсэн хөрөнгийн тодруулга тайлангийн дүнтэй зөрүүтэй илэрхийлэгдэж байна.

3.8 Аудитын гол асуудал

Тодорхойлсон тайлант үеийн санхүүгийн тайлангийн аудитад үлэмж нөлөө үзүүлэх асуудлууд байхгүй болно.

3.9 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал

Нийцлийн аудитыг санхүүгийн тайлангийн аудиттай хослуулан хийсэн бөгөөд нийцлийн асуудлын талаарх дүгнэлтийг санхүүгийн тайлангийн аудитын санал дүгнэлтээс тусад нь салгаж тусгасан.

3.9.1 Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт

Шилэн дансны тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Засгийн газрын 2016 оны 29 дүгээр тогтоолоор баталсан “Шилэн дансны цахим хуудсанд тавих мэдээллийн агуулга, нийтлэг стандартыг тогтоох журам”-ын заалтыг хэрэгжүүлэх зорилгоор www.shilendans.gov.mn цахим хуудсанд холбогдох мэдээллийг оруулсан байх үүрэгтэй.

Тайлант хугацаанд шилэн дансны цахим хуудсанд оруулбал зохих 128 мэдээллийг хугацаанд нь оруулсан ба сар бүр 96 мэдээлэл, улирал бүр 4 мэдээлэл оруулсан байна.

Нийцсэн бөгөөд зохистой байх батламж мэдэгдлийн түвшинд хэрэгжүүлсэн горим, сорилд үндэслэн шилэн дансанд байршуулсан мэдээлэл нь шилэн дансны тухай хууль тогтоомжийн холбогдох заалттай нийцсэн байна гэж дүгнэлээ.

3.9.2 Бусад хууль тогтоомжийн хүрээнд

Аудитаар нийцсэн бөгөөд зохистой байх батламж мэдэгдлийн түвшинд хэрэгжүүлсэн горим, сорилд үндэслэн дараах дүгнэлтийг гаргаж баталгаажуулав. Үүнд:

- Шилэн дансны нэгдсэн www.shilendans.gov.mn цахим хуудсанд мэдээлбэл зохих мэдээллийг хуулийн хугацаанд бүрэн мэдээлээгүй нь шилэн дансны тухай хууль тогтоомжийн холбогдох заалттай нийцээгүй,
- Мэдээллийн технологийн аюулгүй байдал, санхүүгийн программд нэвтрэх эрхийн хязгаарлалтын талаар албан ёсны шийдвэр гаргаж баталгаажуулаагүй нь мэдээллийн ил тод байдал ба мэдээлэл авах эрхийн тухай хууль тогтоомжийн холбогдох заалттай нийцээгүй,
- Дотоод хяналтын журам боловсруулж мөрдөөгүй, санхүүгийн үйл ажиллагаа, өмч хөрөнгийн хадгалалт, хамгаалалтад тавих дотоод хяналт хангалтгүй нь дотоод хяналтын талаарх Засгийн газрын 2011 оны 311 дүгээр тогтоолын холбогдох заалттай нийцээгүй гэж дүгнэлээ.

3.10 Өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт

Өмнөх оны аудитаар 2 төлбөрийн акт, 1 албан шаардлага хэрэгжилтийг Бүрэгхангай сумын Засаг даргын 2021 оны 06 дугаар сарын 15-ны өдрийн 03/225 тоот албан бичгээр ирүүлсэн байна. Төлбөрийн актыг Булган аймаг дахь Төрийн аудитын газрын 100040051005 тоот дансанд төвлөрүүлж, албан шаардлагын биелэлтээр шатахууны зардлыг анхан шатны баримтруу хөөн шалгахад бүрэн бүрдүүлэн ажилласан байна.

3.11 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал

Өөрийн эзэмшилдээ байгаа боловч хуримтлагдсан элэгдлээрээ анхны өртөгөө бүрэн нөхсөн ашиглалтын хугацаа дууссан ч ашиглагдаж байгаа хөрөнгийн ашиглалтын хугацаа болон үнийг ТӨБЗГ-ын 2019 оны 271 дүгээр тогтоолыг хэрэгжүүлэн шинэчлэн тогтоох, нэмэлт санхүүжилтийн данснаас зарцуулалтын эрх нээхдээ Сангийн сайдын 2021 оны 190 дүгээр тушаалаар баталсан “Зардлын эдийн засгийн ангилал ашиглах заавар”-ыг хэрэгжүүлж ажиллах шаардлагатай байна.

Мөн Сумын ИТХ-ын хуралдаанаар төсөв батлахдаа ЗДТГ-ын орон тоог 16 байхаар баталсан нь “Сумдын засаг даргын тамгын газрын орон тооны хязгаарыг тогтоох тухай” Засгийн газрын 2009 оны 13 дугаар тогтоолоор 1501-3000 хүртэл хүн амтай суманд 18 байхаар байтал 2 орон тоогоор илүү цалингийн зардлыг баталж байгаад анхаарч ажиллах нь зүйтэй гэж үзлээ.

4. Аудитын илрүүлэлт

Аудитаар нийт 950,575.8 мянган төгрөгийн алдаа зөрчил илэрснээс, 950,575.8 мянган төгрөгийн зөрчилд 1 албан шаардлага хүргүүлж, 1 зөвлөмж өгсөн.

4.1 Залруулсан алдаа

Аудитаар нягтлан бодох бүртгэлийн бичилт, тооцоолол болон тайлагналын алдаатай дараах залруулга гараагүй болно.

4.2 Төлбөрийн акт

Аудитаар төлбөрийн акт тогтоогоогүй болно.

4.3 Албан шаардлага

4.3.1 Тавилга, багаж техникийн худалдан авах зардлаас 15 нэр төрлийн ширээ сандал, кресль сэйф шкаф зэргийг конторын тавилга бэлтгэсэн байна. Энэ нь Засгийн газрын 2021 оны 43 дугаар тогтоолын 1.4 дэхь заалтыг хэрэгжүүлээгүй, "Нийцсэн бөгөөд зохистой байх" батламж мэдэгдэлтэй нийцэхгүй байгаад Засгийн газрын 2021 оны 43 дугаар тогтоолыг зөрчин тавилга эд хогшил бэлтгэсэн зөрчлийг таслан зогсоох албан шаардлага хүргүүлээ.

4.3.2 Цалингийн зардлаас таван сая төгрөгөөр дээш үнийн дүнтэй 947,888.3 төгрөгийн 48 орлогын гүйлгээг мэдээлээгүй, 2 мэдээлэл хугацаа хоцроож мэдээлсэн нь Шилэн дансны тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.4 "Энэ хуулийн 3.1.1, 3.1.2-т заасан байгууллага дараах мэдээллийг долоо хоногийн дотор мэдээлнэ", 6.4.4 "таван сая төгрөгөөс дээш үнийн дүн бүхий худалдан авсан бараа, ажил үйлчилгээний нэр, санхүүжилтийн хэмжээ, нийлүүлэгчийн нэр, хаяг"-д заасныг тус тус хэрэгжүүлээгүйд шилэн дансны тухай хуулийн холбогдох заалтуудыг хэрэгжүүлэн ажиллах, шилэн дансанд хугацаанд нь мэдээллийг иж бүрэн байршуулж, гарсан зөрчлийг дахин давтан гаргахгүй байх албан шаардлагыг хүргүүлээ.

4.4 Зөвлөмж

Цаашид анхаарвал зохих асуудлыг тэргүүлэх ач холбогдлын дарааллаар эрэмбэлэн харуулав. Үүнд:

1. Дотоод хяналттай холбоотой асуудал

1.1. Илрүүлэлт:

МУЗГ-ын 2011 оны 311 дүгээр тогтоолоор батлагдсан “Аж ахуйн нэгж, байгууллагын үйл ажиллагаанд дотоод хяналт, шалгалтыг зохион байгуулах нийтлэг журам” гэж заасны дагуу тухайн жилд дотоод хяналт шалгалтыг зохион байгуулах журам боловсруулж ажиллаагүй байна.

1.2. Өгсөн зөвлөмж:

МУЗГ-ын 2011 оны 311 дүгээр тогтоолын дагуу дотоод хяналт, шалгалтыг зохион байгуулах журам боловсруулж, дотоод хяналт шалгалтын баг томилуулан ажиллуулах.

Дээрх зөвлөмжийн биелэлтийг төрийн аудитын байгууллагад 2022 оны 09 дүгээр сарын 01-ний өдрийн дотор ирүүлнэ үү.

Аудитын явцад бидэнтэй хамтран ажилласан холбогдох ажилтнуудад талархал илэрхийлье.

5. Аудитаар илэрсэн алдаа, зөрчлийн нэгтгэл

/мянган төгрөгөөр/

д/д	Аудитад хамрагдсан байгууллагын нэр	Нийт алдаа, зөрчлийн		Үүнээс							
				Залруулга		Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж	
		Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Бүрэгхангай сумын ЗДТГ	4	950,575.8	-	-	-	-	3	950,575.8	1	-